

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Δ.Π.Μ.Σ.) «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση Σχεδίων και Προγραμμάτων – Ένα Εργαλείο για την Ενσωμάτωση του Περιβάλλοντος στις Διαδικασίες Λήψης Στρατηγικών Αποφάσεων

Νικόλαος Κατσός, Χημικός, Μ.Δ.Ε. «Εφαρμογές της Βιοτεχνολογίας στη Γεωπονία»

Επιτροπή Παρακολούθησης:

Καθηγήτρια Μ. Λοϊζίδου (επιβλέπουσα), Σχολή Χημικών Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Καθηγητής Α. Ανδρεαδάκης, Σχολή Πολιτικών Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Αν. Καθηγήτρια Α. Σαγιά, Σχολή Μηχανολόγων Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, η διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ευρώπη ανταποκρίνεται όλο και πιο πολύ στην συνειδητοποίηση της σχέσης ανάμεσα στο περιβάλλον και στην ανάπτυξη. Παραδοσιακές, αποσπασματικές και reactive (κατασταλτικού τύπου) προσεγγίσεις οι οποίες θεωρούν το περιβάλλον αποκομμένο από τις αναπτυξιακές διαδικασίες φάνηκαν ανεπαρκείς. Παράλληλα, η αρχή της πρόληψης, δηλαδή, της ανάληψης δράσης πριν από την εκδήλωση αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, έχει αποκτήσει κεντρικό ρόλο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο των εξελίξεων, εντάσσεται και η νέα Οδηγία 2001/42/ΕΚ για την Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση σχεδίων και προγραμμάτων. Ως Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση νοείται, γενικά, μια συστηματική, υποστηρικτική για τις αποφάσεις διαδικασία με την οποία εκτιμώνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις προτεινόμενων αναπτυξιακών δράσεων, όπως σχεδίων και προγραμμάτων, και η οποία ξεκινάει όσο το δυνατόν πιο νωρίς περιλαμβάνοντας, απαραίτητως, τη συμμετοχή του κοινού και τη σύνταξη γραπτής περιβαλλοντικής έκθεσης.

Στην παρούσα εργασία, πραγματοποιείται, αρχικά, στο κεφάλαιο 1, μια σύντομη εισαγωγή στην έννοια της στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και ακολούθως εξετάζεται ο μετασχηματισμός της ως άνωθεν έννοιας σε εργαλείο διαμόρφωσης και άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής. Η χρήση του εργαλείου αυτού έχει ως σκοπό την ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στις διαδικασίες λήψης στρατηγικών αποφάσεων.

Στο κεφάλαιο 2 παρουσιάζεται, με συνοπτικό τρόπο, το σύνολο των εργαλείων που έχουν χρησιμοποιηθεί, μέχρι σήμερα, για την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στις

διαδικασίες λήψης στρατηγικών αποφάσεων. Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση σχεδίων και προγραμμάτων που προτείνει η νέα οδηγία 2001/42/EK αποτελεί ένα από αυτά. Μετά την παρουσίαση αυτή, το κεφάλαιο 3 ξεκινάει με ένα σύντομο ιστορικό των πολιτικών διαπραγματεύσεων που προηγήθηκαν της έκδοσης της οδηγίας 2001/42/EK και ακολούθως, πραγματοποιείται παρουσίαση και ανάλυση της νέας οδηγίας στη βάση οχτώ θεματικών ενότητων που αποτελούν σημεία κλειδιά. Οι θεματικές ενότητες έχουν τις ονομασίες, «Πεδίο εφαρμογής της οδηγίας», «Γενικές υποχρεώσεις», «Περιβαλλοντική έκθεση», «Ποιότητα περιβαλλοντικής έκθεσης», «Διαβουλεύσεις», «Περιβαλλοντικός Έλεγχος», «Συσχέτιση με άλλες ευρωπαϊκές νομοθεσίες».

Σύμφωνα με την νέα οδηγία, η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση αποτελεί ένα εργαλείο το οποίο πρέπει να ενσωματωθεί στο υπάρχον σε κάθε χώρα πλαίσιο διαμόρφωσης και άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής. Το πλαίσιο αυτό, καθώς και η προϋπάρχουσα εμπειρία σε μηχανισμούς περιβαλλοντικής αξιολόγησης, αναμένεται να επηρεάσουν τόσο την εφαρμογή όσο και την αποτελεσματικότητα της νέας οδηγίας. Δεδομένου ότι στο κεφάλαιο 5 πραγματοποιείται μελέτη σχετικά με την πρόοδο που έχουν επιτύχει στην εφαρμογή της οδηγίας το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ελλάδα, το κεφάλαιο 4 είναι αφιερωμένο στην παρουσίαση της εμπειρίας των δύο χωρών σε μηχανισμούς περιβαλλοντικής αξιολόγησης.

Η επιλογή του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ελλάδας, έγινε βάση της υπόθεσης ότι χώρες με διαφορετική παράδοση στο σχεδιασμό, στην άσκηση και διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής και σε μηχανισμούς περιβαλλοντικής αξιολόγησης αναμένεται να παρουσιάζουν και διαφορετική πρόοδο όσο αφορά στην εκπλήρωση των απαιτήσεων της νέας οδηγίας. Στόχος του κεφαλαίου 5 είναι η ανάδειξη αυτής της διαφοροποίησης.

Τέλος, στο κεφάλαιο 6 παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από όλη την εργασία και πραγματοποιούνται προτάσεις. Αρχικά, παρουσιάζονται συμπεράσματα και προτάσεις που αφορούν το εργαλείο της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης, ενώ ακολούθως πραγματοποιείται παρουσίαση συμπερασμάτων και προτάσεων σχετικά με την εφαρμογή της νέας οδηγίας 2001/42/EK στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ελλάδα.